

Justiits- ja Digiministeerium
info@justdigi.ee
Markko.Kynnapu@justdigi.ee

Teie 11.08.2025 nr 1-1/15-652/1
Meie 09.09.2025 nr 4/153

**Arvamuse esitamine kriminaalmenetluse
seadustiku, väärteomenetluse seadustiku
ja elektroonilise side seaduse muutmise
seaduse eelnõu kohta**

Lugupeetud Liisa-Ly Pakosta!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) soovib arvamust avaldada kriminaalmenetluse seadustiku, väärteomenetluse seadustiku ja elektroonilise side seaduse muutmise seaduse eelnõu kohta, mille eesmärk on viia Eesti õigus kooskõlla EL-i õiguse ja Euroopa Liidu Kohtu ja Riigikohtu otsustega. Oleme eelnõuga tutvunud ning järgnevalt esitame oma märkused ja ettepanekud eelnõu kohta.

1. Kaubanduskoda peab positiivseks, et eelnõus on tunnistatud vajadust täpsustada elektroonilise side andmeliiklusandmete kasutamist süüteomenetluses. Kuid leiame, et eelnõu pakutud lahendused on segadust tekitavad ega lahenda praktikas ilmnunud probleeme. Muu hulgas on üheks probleemiks ka eelnõu menetlemine. Nimelt ei ole kõiki huvigruppe üldse kaasatud (nt ei ole kaasatud Kaubanduskoda ega Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liitu).

2. ESS § 111¹ lõigete 2 ja 3 andmed ja andmeliiklusandmed

Kehtiva elektroonilise side seaduse (ESS) § 111¹ lõike 4 järgi peab sideettevõtja säilitama lõigetes 2 ja 3 nimetatud andmeid ühe aasta alates side toimumise ajast. Säilitada tuleb muu hulgas telefonikõnede algus- ja lõpuaeg, kõne poolte telefoninumbrid, kärjetunnus kõne alustamise ajal ja asukohaandmed. Eelnõu § 3 punktiga 3 on plaanis jätta ESS § 111¹ lõikest 11 välja punktid 1 ja 3, mille kohaselt selle sätte alusel kogutavaid andmeid ei edastata kriminaal- ja väärteomenetluses uurimisasutusele, jälitusasutusele, prokuratuurile, kohtule ning kohtuvälisele menetlejale. Kuid nimetatud andmete säilitamise kohustust ei muudeta. Lisaks täieneb eelnõu § 3 punkti 1 järgi ESS § 2 punktiga 1¹, võttes üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2023/1543 tulenev andmeliiklusandmete mõiste. EL-i määruse kohaselt on andmeliiklusandmed: *„teenuseosutaja pakutava teenuse osutamisega seotud andmed, mille eesmärk on anda teenuse kohta taustaandmeid või lisateavet ning mis luuakse või mida töödeldakse teenuseosutaja infosüsteemis, näiteks sõnumi või muud liiki suhtluse allikas ja sihtkoht, seadme asukoha andmed, kuupäev, kellaaeg, kestus, suurus, marsruut, formaat, kasutatav protokoll ja tihenduse liik, ning muud elektroonilise side metaandmed ning andmed, mis ei ole abonendiandmed ning mis on seotud*

kasutaja teenusele juurdepääsu seansi alguse ja lõpetamisega, kasutamise kuupäev ja kellaaeg, teenusesse sisselogimine ja teenusest väljalogimine“.

Seega eelnõu kohaselt jätkub ESS § 111¹ lõigetes 2 ja 3 toodud andmete üldine säilitamine ning lisandub uute andmeliiklusandmete säilitamine ehk tekib 2 kõrvuti regulatsiooni sideettevõtjale andmete säilitamise kohta. Seejuures ei ole selgu eelnõust, millises osas ESS § 111¹ loetletud andmed kattuvad eelnõuga lisanduvate andmeliiklusandmetega. Seletuskirja kohaselt sõnumite sisu ei hõlma ei kehtiva seaduse alusel kogutavad andmed ega ka lisanduv mõiste andmeliiklusandmed. Samas on märgitud, et andmeliiklusandmed ei sisalda sellist infot nagu nt kliendi nimi ja aadress, kuid ei ole arusaadav kas nt kärjetunnus kõne alustamise ajal on ka andmeliiklusandmete mõiste koosseisus või mitte. Mistõttu näeme, et selline eelnõu lahendus on poolik ning tekitab rohkem segadust kui lahendab probleemi.

Kaubanduskoja ettepanek:

Teeme ettepaneku täiendada eelnõud selliselt, et ei tekiks mitut regulatsiooni andmete säilitamise kohustusega ettevõtjatele.

3. Andmete väljastamine sideettevõtja poolt

Eelnõu § 3 punktiga 2 lisatakse ESS-i § 102 lõige 2¹, mille järgi „sideettevõtja on kohustatud avaldama ilma kliendi nõusolekuta sideteenuse osutamise käigus temale teatavaks saanud ja säilitatud andmeid menetlusseadustikes sätestatud alustel ja korras uurimisasutusele, prokuratuurile ja kohtule ning vääртеomenetluse seadustiku § 31² lõikes 1 nimetatud kohtuvälisele menetlejale“. Lisaks täieneb eelnõu § 1 punkti 2 kohaselt kriminaalmenetluse seadustiku (KrMS) paragrahv 90¹ lõikega 2¹, mille kohaselt menetleja esitab andmeliiklusandmete kohta päringu kirjalikus või elektroonilises vormis, millele sideettevõtja peab kiireloomulisele päringule vastama esimesel võimalusel, kuid hiljemalt kümne tunni möödumisel, ja muul juhul kümne tööpäeva jooksul päringu saamisest arvates. Eelnõu § 2 näeb ette vääртеomenetluse seadustiku (VTMS) muutmise nii, et andmeliiklusandmete kohta tuleb esitada samuti kirjalik või elektrooniline üksikpäring andmete saamiseks konkreetse telefonikõne, elektronkirja, elektroonilise kommentaari või muu üksiksõnumi edastamisega seotud sideseansi kohta. Samas ei muudeta eelnõuga hetkel kehtivat korda, et ESS-i § 111¹ lõigetes 2 ja 3 nimetatud andmeid väljastatakse ESS § 111¹ lõikes 11 toodud teistele asutustele, nt julgeolekuasutusele.

Seletuskiri rõhutab, et KrMS-i ja VTMS-i muudatused võimaldavad edaspidi kasutada ainult neid andmeid, mida sideettevõtjad säilitavad ärilisel eesmärgil. Samas ei ole üheselt selgelt lahti seletatud, milliseid andmeid peetakse ärilistel eesmärkidel säilitatuks ning millises ulatuses need kattuvad andmeliiklusandmetega või kehtiva seaduse järgi säilitatavate andmetega. Eelnõu § 3 punktiga 2 ESS-i lisanduv § 102 lõige 2¹ kohustab sideettevõtjat avaldama sisuliselt kõik temale teatavaks saanud ja säilitatud andmed uurimisasutusele, prokuratuurile, kohtule ja kohtuvälisele menetlejale. Kuna samal ajal jääb kehtima ka ESS § 111¹ lõigetes 2 ja 3 toodud üldine säilitamiskohustus, siis näeme, et praktikas ei ole sideettevõttel võimalik vahet teha, kas tegemist on ärilisel eesmärgil või kohustuslikult kogutud andmetega, mida tuleb päringu alusel edastada. Kahe kõrvuti

andmete säilitamise regulatsiooni puhul tuleb lisaks andmete eristamise probleemile, ettevõtjatel hakata erinevatele asutustele väljastama erinevaid andmeid või hoopis samale asutusele erinevate nõuete alusel kogutud andmeid. Hetkel on olemas elektroonilised liidesed päringute jaoks, kuid eelnõu järgi ei saa seda enam kriminaal- ja väärteomenetluses uurimisasutuse, jälitusasutuse, prokuratuuri, kohtu ning kohtuvälisele menetleja puhul kasutada. See tähendab, et muudatused teevad päringutele vastamise ettevõtjatele oluliselt keerulisemaks, aega nõudvamaks ning kulukamaks, sest on vaja teha vastavaid arendusi sideettevõtete süsteemides.

Seega ei lahenda eelnõu praegusel kujul eelnõu eesmärki viia regulatsioon Euroopa Kohtu praktikaga kooskõlla ning lõpetada sideandmete lausaline säilitamine, vaid tekitab segadust ja tõstab halduskoormust.

Kaubanduskoja ettepanek:

Teeme ettepaneku eelnõus täpsustada, milliseid andmeid, kellele ja kuidas päringute alusel väljastada tuleb.

4. Kaubanduskoja hinnangul ei ole võimalik seletuskirjas sedastada, et eelnõuga puudub mõju sideettevõtetele. Hetkel ei selgu eelnõust, milliseid andmeid tuleb koguda, mis osas kehtiva regulatsiooni alusel kogutavad andmed kattuvad lisanduva andmeliiklusandmete mõistega ja mis on ikkagi ärilisel eesmärgil kogutavad andmed. Samuti ei ole selge, milliseid andmeid tuleb menetlejale edastada ja kuidas andmepäringutele vastamine toimuma hakkab. Lisaks peavad ettevõtted tegema kulutusi oma süsteemide muutmisel, et andmekaitse reegleid rikkumata andmeid säilitada ja väljastada erinevatele asutustele. Kui seejuures tuleb kriminaal- ja väärteomenetluses hakata tegelema üksikpäringutele vastamisega, siis sideettevõtte halduskoormus hoopis kasvab. Seega ei saa meie hinnangul väita, et mõju ettevõtetele puudub.

Kaubanduskoja ettepanek:

Teeme ettepaneku täiendavalt eelnõu seletuskirjas analüüsida eelnõu mõjusid sideettevõtetele.

5. Eelnõu kohaselt jõustub seadus üldises korras. Meie hinnangul kulub sideettevõtjatel oma süsteemide muutmisele, et andmeid säilitada ja menetlejate päringutele vastama hakata andmekaitsealuste täites, rohkem aega, kui eelnõu ette näeb.

Kaubanduskoja ettepanek:

Teeme ettepaneku kehtestada eelnõule üleminekuaeg pikkusega vähemalt 12 kuud.

Loodame, et peate võimalikuks Kaubanduskoja seisukohti ja ettepanekuid arvesse võtta.

EESTI
KAUBANDUS-
TÖÖSTUSKODA

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/
Mait Palts
Peadirektor

Ann Raun ann.raun@koda.ee 6040071